

พิพิธภัณฑ์ประติมากรรม อาซากุระ ฟุมิโอะ : สุนทรียภาพใหม่แห่งการผสมผสาน บ้านญี่ปุ่นและสตูดิโอตะวันตก

Asakura Fumio Museum of Sculpture: A New Aesthetics of Blending Japanese Houses and Western Studios

ไพฑูรย์ ทองดี¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์และผลงานประติมากรรมของอาซากุระ ฟุมิโอะ ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น โดยศึกษาผ่านรูปแบบการสร้างพิพิธภัณฑ์ ที่มีทั้งรูปแบบอาคารที่พักอาศัยแบบญี่ปุ่น ผสานกับสตูดิโอแบบสถาปัตยกรรมตะวันตก อันเป็นการแสดงถึงแนวความคิดและสุนทรียภาพของศิลปิน ผู้มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสมัยใหม่ในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งให้ประโยชน์ต่อผู้สนใจทั้งงานของการสร้างพิพิธภัณฑ์ ที่มีความสัมพันธ์ ระหว่างรสนิยมรูปแบบทางศิลปะ และวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ผสมผสานและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีเอกลักษณ์ และมีคุณค่า

ทั้งนี้ จากการศึกษาเก็บข้อมูลภาคสนาม ณ พิพิธภัณฑ์ประติมากรรมอาซากุระ ฟุมิโอะ และรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทำให้สรุปการศึกษาได้ 3 ประเด็นดังนี้

1) พิพิธภัณฑ์อาซากุระ ฟุมิโอะ มีรูปแบบเป็นอาคารพิพิธภัณฑ์แบบผสมผสานทั้งรูปแบบของอาคารแบบตะวันตกและแบบญี่ปุ่น เนื่องจากใช้สถานที่เดิม ที่เป็นทั้งสตูดิโอและบ้านพักของศิลปินเป็นที่จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ ถึงแม้ว่าอาคารจะเคยมีการปรับปรุงแต่ก็ยังคงลักษณะโครงสร้างของอาคารเดิม ทำให้ผู้เข้าชมรู้สึกสัมผัสได้ถึงวิถีชีวิตของศิลปิน และบรรยากาศความเป็นวัฒนธรรมแบบญี่ปุ่นแบบดั้งเดิม ไม่ถูกปรุงแต่งแบบพิพิธภัณฑ์ที่จัดสร้างในรูปแบบสมัยใหม่

2) การศึกษาผลงานประติมากรรมของอาซากุระ ฟุมิโอะ ผลงานของเขาจัดเป็นรูปแบบผลงานประติมากรรมแบบสมัยใหม่ ซึ่งผลงานของเขาถูกสร้างขึ้นในช่วง 3 ยุคสมัยประวัติศาสตร์ศิลปะญี่ปุ่น ได้แก่ 2.1) สมัยเมจิหรือเมจิอิ (Meiji) ค.ศ.1864-1912 2.2) สมัยไทโช (Taisho) ค.ศ.1912-1926 และสมัยโชวะ (Showa) ค.ศ.1926-1989 โดยผลงานของศิลปินได้รับอิทธิพลในการสร้างสรรค์จาก ออคุสต์ โรแดง ประติมากรชาวฝรั่งเศส

3) ศึกษา วิเคราะห์ รูปแบบที่มีส่วนในการผสมผสานรูปแบบตะวันตกและแบบญี่ปุ่น ของพิพิธภัณฑ์รวมถึงงานประติมากรรมของศิลปิน โดยการวิเคราะห์ สุนทรียภาพแห่งการผสมผสานของอาซากุระ ฟุมิโอะ ซึ่งทำให้เราได้เรียนรู้ในความสามารถของเขาในด้าน สถาปัตยกรรม ประติมากรรม และการจัดสวนญี่ปุ่น เพื่อประโยชน์ในเชิงสหวิทยาการ

คำสำคัญ : สุนทรียภาพใหม่, การผสมผสาน, สตูดิโอตะวันตก, บ้านญี่ปุ่น

¹ ผศ., สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Abstract

The article aims to study the history of the museum and the sculpture of Akira Fumio in Tokyo, Japan. By studying through the form of building a museum Which has both Japanese-style residential buildings Merged with a western style studio. Which represents the concepts and aesthetics of the artist Influences on creating modern art in Japan Which provides benefits to those interested in both the museum building work In relationship Between tastes, artistic forms And the way of life and culture Blend and live together uniquely and with value.

According to the study, collected data from the field at the Arakami Fumio Sculpture Museum and collected data from books, articles, and other related information. Therefore can summarize the study into 3 issues as follows

1) The Arakura Fumio Museum has a museum structure that combines both Western and Japanese styles. Because using the same location Which is both the studio and the artist's residence building a museum Although the building used to be renovated, it still retains the original structure of the building. Allowing visitors to feel the artist's lifestyle And the atmosphere of a traditional Japanese culture Not being decorated in a museum that was built in a modern way

2) Studying the sculptures of Akira Fumio, his work is considered a modern sculpture. His works were created during the 3 periods of Japanese Art History, namely 2.1) Meiji Period (Meiji) 1864-1912 2.2) Taisho Period 1912- 1926 and Showa Period 1926-1989 The artist's work is influenced by the creation of Auguste Rodin, a French sculptor.

3) Study and analyze the forms that contribute to the integration of Western and Japanese styles. The museum includes sculptures by artists. By analysis The aesthetic aesthetic of the combination of Akira Fumio does, which allows us to learn about his ability in architecture, sculpture and the arrangement of Japanese gardens. For interdisciplinary interests

Keywords: Aesthetics, Blending, western studio, Japanese house

บทนำ

ประเทศญี่ปุ่น มีสถานที่ที่เต็มไปด้วยความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นดินแดนที่เต็มไปด้วยเอกลักษณ์ และจุดเด่นต่าง ๆ มีความโดดเด่นในเรื่องวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสถาน

ที่ท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม ทั้งธรรมชาติและสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น ญี่ปุ่นในปัจจุบัน เป็นประเทศที่ถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ถูกคิดค้นและพัฒนาขึ้นอย่างโดดเด่นในระดับโลก อะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้ประเทศญี่ปุ่นสามารถฟื้นตนเองได้อย่างรวดเร็ว หลังจากความบอบช้ำอย่างรุนแรงจากสงครามโลกครั้งที่ 2 และอะไรเป็นสิ่งที่สามารถให้คำตอบของพัฒนาการความเจริญก้าวหน้าที่มีความโดดเด่น ทั้งด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่น จึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาหาคำตอบ

ประเทศญี่ปุ่นนั้นเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรม ดังเช่น ในปี ค.ศ.1998 ได้มีการออกกฎหมายทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมของญี่ปุ่น (Cultural Promotion Master Plan 1998) เป็นกรอบกฎหมายทางวัฒนธรรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ตระหนักถึงการสร้างชาติที่มุ่งเน้นทางวัฒนธรรม โดยเป็นแผนแม่บทที่ประกอบด้วยแผนงานที่ครอบคลุมและเฉพาะเจาะจงสำหรับการส่งเสริมวัฒนธรรม โดยมียุทธศาสตร์หลักสำคัญ 6 ประการ คือ 1). การฟื้นฟูกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ 2). การต่อยอดและพัฒนาวัฒนธรรมดั้งเดิม 3). การส่งเสริมวัฒนธรรมภูมิภาคและวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน 4). การปลูกฝังและสะสมทรัพยากรมนุษย์เพื่อสนับสนุนศิลปะ 5). การมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมและการสื่อสารวัฒนธรรมญี่ปุ่นไปยังชุมชนทั่วโลก 6). การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสื่อสารวัฒนธรรมญี่ปุ่น โดยในข้อที่ 6 นี้จะมีความเชื่อมโยงในส่วนของพัฒนาพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และการบูรณะอาคารสมัยโบราณเมืองหลวงเฮโจเกียวในนารา รวมถึงการส่งเสริมการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางวัฒนธรรม ได้แก่ หอศิลป์แห่งชาติ, พิพิธภัณฑ์แห่งชาติคิวชู และโรงละครแห่งชาติ Kumi-Odori (Agency for Cultural Affairs, 1998)

และในปี ค.ศ.2001 ญี่ปุ่นได้รับรองกฎหมายว่าด้วย “กฎหมายพื้นฐานสำหรับการส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม” โดยหลักการสำคัญคือมาตรการที่ก้าวหน้าของชาติในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โดยมีการส่งเสริมการทำงานร่วมกันที่หลากหลายระหว่างรัฐบาล องค์กรอิสระหรือภาคเอกชนที่ประกอบการด้านธุรกิจศิลปะ เพื่อร่วมพัฒนาด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาเมืองและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ นับเป็นการขับเคลื่อนครั้งสำคัญของประเทศในการพัฒนาด้านศิลปะวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ (Agency for Cultural Affairs, 2001)

กรุงโตเกียว เป็นเมืองหลวงของประเทศญี่ปุ่น มีความสำคัญในระดับประเทศด้วยความเป็นศูนย์กลางของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการของโลกฝั่งตะวันออก เป็นศูนย์กลางที่เต็มไปด้วยสถานีรถไฟหลายเส้นทางที่มีเส้นทางออกไปทั่วประเทศ ทำให้การเดินทางในประเทศญี่ปุ่นเต็มไปด้วยความสะดวกสบาย สิ่งหนึ่งอันเป็นจุดเด่นที่สำคัญของกรุงโตเกียว คือการเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ อันเป็นสถานที่ที่จัดตั้งขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อจัดเก็บ ศิลปวัตถุ หรือผลงานทางศิลปะที่มีคุณค่า เพื่อใช้ในการจัดแสดง นำเสนอต่อสาธารณชน อันก่อให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาให้ข้อมูลจากการค้นคว้าเรื่องราวที่สำคัญอันมีคุณค่าและองค์ความรู้ในเชิงประวัติศาสตร์ จากการเดินทางมาเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า รูปแบบในการแสดงผลงานศิลปะของหอศิลป์ในกรุงโตเกียวทั่วไป มี 2 รูปแบบ ได้แก่ นิทรรศการถาวร และนิทรรศการชั่วคราว แต่มีพิพิธภัณฑ์แห่งหนึ่งที่มีข้อมูล

ด้านประวัติศาสตร์ศิลปะสมัยใหม่ของญี่ปุ่นรวมทั้งมีจุดเด่นทางศิลปวัฒนธรรมคือการผสมผสานบ้านญี่ปุ่นและสตูดิโอตะวันตก คือ พิพิธภัณฑ์ประติมากรรมอาชาคุระ ฟูมิโอะ

หลักการและเหตุผล

องค์ความรู้ทางศิลปะ ย่อมปรากฏผ่านผลงานทัศนศิลป์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนคุณค่าและความหมายผ่านผลงาน คุณค่าของผลงานเหล่านี้ย่อมปรากฏผ่านกาลเวลาที่ล่วงเลยไปพร้อมกับการเสื่อมสลายไปด้วย การจัดเก็บผลงานศิลปะจึงนับมีความสำคัญ อันเป็นการรวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้ไว้ในสถานที่เดียวกัน ซึ่งเรียกว่าพิพิธภัณฑ์

จากการที่ข้าพเจ้าได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษาพิพิธภัณฑ์ประติมากรรมอาชาคุระ ฟูมิโอะ ความน่าสนใจของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้คือ เป็นอาคารพิพิธภัณฑ์ที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นทั้งที่พักอาศัยและสถานที่ทำงานของศิลปิน มีการผสมผสานระหว่างรูปแบบอาคารแบบตะวันตกและแบบญี่ปุ่น ทำให้รู้สึกอาคารแห่งนี้เป็นมากกว่าพิพิธภัณฑ์ธรรมดาทั่วไป อีกทั้งผลงานประติมากรรมของอาชาคุระ ฟูมิโอะ มีความโดดเด่นและน่าสนใจ เขาเป็นศิลปินด้านประติมากรรมผู้บุกเบิกศิลปะสมัยใหม่ของญี่ปุ่น เป็นศิลปินที่ได้รับการยอมรับในระดับชาติ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้เขียนจึงมีเหตุผลความสำคัญที่จะศึกษาประเด็นร่วมเพื่อค้นหาความหมายและรูปแบบในการผสมผสาน องค์ความรู้ต่าง ๆ ในตัวของศิลปิน อันเป็นการหาคำตอบของศูนย์ทรัพยากรเฉพาะตัวของเขาเพื่อประโยชน์ในการศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบของพิพิธภัณฑ์ประติมากรรมอาชาคุระ ฟูมิโอะ การออกแบบพื้นที่และลักษณะการผสมผสานของรูปแบบบ้านญี่ปุ่นและสตูดิโอตะวันตก
2. เพื่อศึกษาประวัติและผลงานประติมากรรมของอาชาคุระ ฟูมิโอะ ที่มีบทบาทต่อศิลปะสมัยใหม่ของญี่ปุ่น
3. เพื่อวิเคราะห์ศูนย์ทรัพยากรใหม่และการผสมผสานของพิพิธภัณฑ์และประติมากรรมของอาชาคุระ ฟูมิโอะ

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาในพื้นที่พิพิธภัณฑ์ประติมากรรมอาชาคุระ ฟูมิโอะ เขตไทโต กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น
2. ศึกษาผลงานประติมากรรมของอาชาคุระ ฟูมิโอะ
3. วิเคราะห์ศูนย์ทรัพยากรใหม่ในการผสมผสานรูปแบบตะวันตกและแบบญี่ปุ่นผ่านพิพิธภัณฑ์และผลงานประติมากรรมของอาชาคุระ ฟูมิโอะ

พิพิธภัณฑ์ประติมากรรมอาซากุระ ฟูมิโอะ

พิพิธภัณฑ์ประติมากรรมอาซากุระ ฟูมิโอะ ตั้งอยู่ที่เขต ไทโต กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีขนาดกลาง รวบรวมและจัดแสดงผลงานประติมากรรม ของศิลปินชาวญี่ปุ่นท่านนี้ มีลักษณะภายนอกเป็นอาคารแบบยุโรปแต่ภายในเป็นทั้งบ้านและสตูดิโอของศิลปินเอง พื้นที่บ้านและการตกแต่งภายในออกแบบโดยศิลปินเอง ซึ่งเสร็จสมบูรณ์ใน ค.ศ.1935 จากระยะเวลาในช่วงดังกล่าว ลักษณะอาคารจึงเต็มไปด้วยรูปแบบสไตล์ญี่ปุ่นแบบร่วมสมัย อาคารประกอบด้วยสองปีกคือปีกสตูดิโอซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกที่มีการก่อสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก และปีกที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมญี่ปุ่นที่มีรูปแบบไม้ไผ่โรงน้ำชา ผนังของสตูดิโอถึงแม้ว่าจะทำจากคอนกรีตแต่จะถูกตกแต่งด้วยผ้าไหมขัดทำให้เกิดความนุ่มนวล

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้นอกจากจะเป็นที่พักและสตูดิโอยังเป็นโรงเรียนสอนประติมากรรม ทำให้อาซากุระ ฟูมิโอะ มีลูกศิษย์มากมาย สถานที่แห่งนี้ได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่น เมื่อปี ค.ศ. 2001 และสวนที่อยู่ภายในบ้าน ได้รับการยกย่อง ให้เป็นสถานที่สวยงามระดับชาติ ในปี ค.ศ. 2008 ศิลปินอาศัยอยู่ในอาคารแห่งนี้เป็นเวลา 29 ปี และเสียชีวิตลงใน ปี ค.ศ.1964 ในวัย 81 ปี และต่อมาในปี ค.ศ. 1967 ทางครอบครัวของเขา ได้มีข้อตกลงร่วมกันที่จะทำตามความปรารถนาของศิลปิน โดยการสร้างพื้นที่แห่งนี้ให้เป็นพิพิธภัณฑ์ประติมากรรมของเขา ปัจจุบัน พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ถูกโอนให้เมือง ไทโตเป็นผู้ดูแล และได้ดำเนินการโดยเมือง ไทโต ตั้งแต่วันที่ ค.ศ. 1986 จึงเปิดให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าชมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

อาซากุระ ฟูมิโอะ เกิดเมื่อวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ.1883 จบการศึกษาด้านประติมากรรมจากมหาวิทยาลัยวิจิตรศิลป์แห่งโตเกียว หลังจบการศึกษาเขาเปิดโรงเรียนสอนประติมากรรมของตนเอง ที่ชื่อว่า “Asakura Choso Juku” (Asakura Museum of Sculpture, 2008) เขามีความโดดเด่นในการสร้างประติมากรรมรูปเหมือน (Portrait) แบบเหมือนจริง และผลงานประติมากรรมแบบลัทธิประทับใจ (Impressionism) เขาเป็นประติมากรคนสำคัญของประเทศญี่ปุ่น หรือกล่าวได้ว่า เขาคือบิดาของประติมากรรมสมัยใหม่ของญี่ปุ่น เขาจึงให้เวลาในการศึกษาค้นคว้าและสร้างสรรค์งานประติมากรรมแบบตะวันตกโดยเฉพาะผลงานของ ออคุสต์ โรแดง จนได้รับสมญานามว่า “โรแดงแห่งดินแดนอาทิตย์อุทัย” เนื่องจากลักษณะงานประติมากรรมในประเทศญี่ปุ่นในยุคประวัติศาสตร์ มักสร้างเป็นรูปเคารพอันมีรากฐานความเชื่อมาจากพุทธศาสนาลัทธิมหายาน โดยได้รับอิทธิพลมาจากจีน เขาจึงนับเป็นผู้บุกเบิกสำคัญในการสร้างงานประติมากรรมสมัยใหม่ในประเทศญี่ปุ่น ผลงานของเขาอยู่ในช่วงคาบเกี่ยวของประวัติศาสตร์ศิลปะญี่ปุ่น 3 สมัย ได้แก่ สมัย เมจิ (Meiji) ไทโช (Taisho) และ โชวะ (Showa) ซึ่งจะอธิบายถึงความสำคัญของยุคสมัยซึ่งสอดคล้องกับประติมากรรมของ อาซากุระ ได้ดังนี้

พิพิธภัณฑ์ประติมากรรม อาซากุระ ฟูมิโอะ :

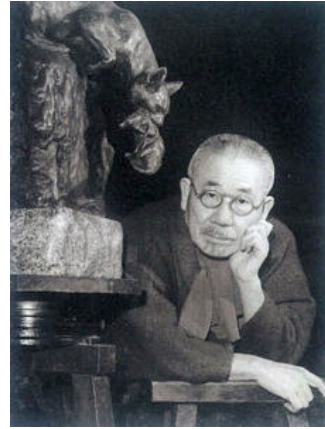
ศูนย์รักษาใหม่แห่งการผสมผสานบ้านญี่ปุ่นและสตูดิโอตะวันตก

ภาพที่ 1: อาคารพิพิธภัณฑ์ประติมากรรมอาซากุระ ฟูมิโอะ

ที่มา : Ally Homma, 2019

สมัยเมจิ ค.ศ. 1864-1912 ตั้งชื่อตามพระนามของจักรพรรดิเมจิ เป็นช่วงระยะเวลาที่อิทธิพลทางตะวันตกได้แพร่หลายในญี่ปุ่น มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของผลงานศิลปกรรมของศิลปินญี่ปุ่นรวมถึงอาซากุระ ฟูมิโอะด้วยแนวความคิดในสมัยนี้คือการสร้างศิลปวัฒนธรรมใหม่ ๆ มิได้เกิดจากความต้องการแสวงหาความดีความงามตามอุดมคติแห่งจิตวิญญาณ หากแต่มุ่งเน้นสร้างงานและผลผลิตเพื่อสนองนโยบายชาตินิยมมากขึ้น สมัยนี้ทางการญี่ปุ่นได้เริ่มก่อตั้งโรงเรียนสอนศิลปะแบบตะวันตก โดยทำการสอนเกี่ยวกับสถาปัตยกรรม อุตสาหกรรมศิลป์ จิตรกรรม และประติมากรรม โดยได้เชิญจิตรกรชาวอิตาลีมาเป็นครูสอน แต่ก็ยังมีศิลปินบางกลุ่มสนใจที่จะอนุรักษ์รูปแบบสร้างสรรค์แบบดั้งเดิม ทำให้เกิดผลงานศิลปะ 2 แบบ คือ แบบแนวประเพณี (Ikka) และแบบแนวตะวันตก (Nikka) (มาลินี คัมภีร์ญาณนนท์, 2532) ผลงานประติมากรรมของอาซากุระ ฟูมิโอะ ในสมัยนี้เขาให้ความสนใจในการปั้น รูปเหมือนบุคคลสำคัญ และรูปสัตว์ โดยจุดเด่นในผลงานคือการทิ้งร่องรอยของความหยาบของดินเหนียว ที่ปรากฏในผลงานของเขา ต่อมาในสมัย ไทโช (ค.ศ. 1912-1926) เป็นพระนามของจักรพรรดิไทโช สมัยนี้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1914-1918) ญี่ปุ่นได้วางตัวเป็นกลาง จึงไม่ได้รับผลกระทบจากภัยสงคราม ประติมากรรมของอาซากุระ ฟูมิโอะ ในยุคนี้นี้ได้รับอิทธิพล จากศิลปะลัทธิประทับใจ (Impressionism) จากตะวันตกอย่างเห็นได้ชัด ทำให้ผลงานของเขาเต็มไปด้วย อารมณ์ ความรุนแรงที่แสดงออกผ่านพื้นผิว ผลงานบางชิ้นมีความเรียบง่ายทางรูปทรงมากขึ้นแต่เน้นแสดงออกทางอารมณ์ และสมัย โชวะ (ค.ศ. 1926-1989) ญี่ปุ่นประกาศเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 2 และเป็นฝ่ายแพ้สงคราม ญี่ปุ่นประสบความหายนะทั้งทางเศรษฐกิจและเกียรติภูมิ แต่ด้วยความมีวินัย และขยันขันแข็งของชาวญี่ปุ่น ทำให้ประเทศกลับมาเป็นมหาอำนาจอย่างรวดเร็ว ด้านศิลปกรรมมีทั้งการอนุรักษ์ และการสร้างงานศิลปะร่วมสมัย

ภาพที่ 2 อาซากุระ ฟูมิโอะ

ที่มา: Asakura Museum of Sculpture. (2008)

ลักษณะโดยทั่วไปของพิพิธภัณฑสถานประติมากรรม อาซากุระ ฟูมิโอะ คือ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก เนื่องจากการใช้ไม้เป็นโครงสร้างทำให้ไม่สามารถรับน้ำหนักอาคารที่ออกแบบเพื่อทำเป็นสตูดิโอประติมากรรมได้ อาคารแห่งนี้มีความน่าสนใจตรงที่การผสมผสานรูปแบบของสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกและญี่ปุ่นได้อย่างลงตัว ด้วยสุนทรียภาพจากความเป็นศิลปินของเขา ทำให้สภาพพื้นที่แห่งนี้มีความงามอย่างหนึ่งเดียวระหว่างอาคารและการจัดสวนทั้งภายในและภายนอก อาคารไม้เป็นสไตล์ “สุคิยะ” ซึ่งเป็นรูปแบบบ้านของญี่ปุ่นแบบดั้งเดิม บรรยากาศในการเข้าชมพิพิธภัณฑสถาน จึงมีความแตกต่างจากการเข้าชมพิพิธภัณฑสถานโดยทั่วไป โดยราวกับว่าเหมือนไปเยี่ยมบ้านศิลปินชาวญี่ปุ่นเสียมากกว่า พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้เปิดให้เข้าชมทุกวัน (ปิดเฉพาะวันจันทร์และวันศุกร์) ในระหว่างเวลา 09.00-16.30 น. (Asakura Museum of Sculpture. 2008) ดังนั้น เพื่อให้มีเวลาในการเข้าชมงานอย่างไม่เร่งรีบ จึงควรเดินทางไปตั้งแต่เช้า โดยมีค่าตัวในการเข้าชมสำหรับบุคคลทั่วไป ในราคา 500 เยน และราคาพิเศษสำหรับนักเรียน ในการเริ่มเข้าสู่อาคาร ผู้เข้าชมจะต้องถอดรองเท้า โดยจะมีถุงผ้าสำหรับใส่รองเท้าไว้บริการ พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ประกอบไปด้วย พื้นที่จำนวน 3 ชั้น และดาดฟ้า 1 ชั้น รวมเป็น 4 ชั้น ในบทความนี้ ผู้เขียนจะขออธิบายส่วนสำคัญในพื้นที่พิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ ดังนี้

พื้นที่ทางเข้า ในส่วนทางเดินเต็มไปด้วยการตกแต่งด้วยหินน้ำตก และตัวอาคารด้านหน้าที่ตกแต่งด้วยหินแกรนิตดำ มีต้นไม้ร่มรื่นอยู่รอบอาคาร โดยมีงานประติมากรรมจำนวน 2 ชั้น ติดตั้งอยู่หน้าทางเข้า โดยผลงานจะมีการติดตั้งผลงานชิ้นอื่นๆทั่วบริเวณทั้งภายในและภายนอกของพิพิธภัณฑสถาน

ภาพที่ 3 ผลงานประติมากรรมของอาซากุระ ฟูมิโอะ หน้าทางเข้าพิพิธภัณฑ์

ที่มา: ถ่ายโดยผู้เขียน

ภายในห้องสตูดิโออยู่ในบริเวณชั้น 1 ปัจจุบันถูกปรับเป็นที่จัดแสดงผลงานประติมากรรมโดดเด่นด้วยภายในอาคารที่มีลักษณะยกสูง และการกำหนดแสงให้เข้าทางผนังเพียงฝั่งเดียว โดยผนังด้านบนจะมีลักษณะโค้ง (Arch) เพื่อการรับแสงแดด เพราะแสงแดดจะส่องเข้ามาในระดับ 45 องศา เพื่อประโยชน์ในการทำงานประติมากรรม ในห้องจัดแสดงนี้รวบรวมผลงานของอาซากุระ ฟูมิโอะ โดยส่วนใหญ่จะเป็นรูปปั้นมนุษย์ มีทั้งรูปเหมือนบุคคลสำคัญ และรูปเปลือย (Nude) สตรี ผลงานชิ้นที่โดดเด่นได้แก่ ผลงาน “ผู้เฝ้าหลุมศพ” (Grave Keeper) สร้างเมื่อ ค.ศ.1910 หนึ่งในผลงานชิ้นเอกของเขาวางไว้ที่ทางเข้าสตูดิโอราวกับว่าเป็นประติมากรรมที่คอยปกป้องพิพิธภัณฑ์ ผลงานชิ้นเอกอื่น ๆ ได้แก่ รูปปั้นของ “Shigenobu Okuma” (ค.ศ.1914) โอคุมะคือบุคคลสำคัญผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวาเซดะ และผลงานชิ้นนี้ยังติดตั้งที่มหาวิทยาลัยวาเซดะด้วย และ “Tree Phases” ประติมากรรมรูปเปลือย (Nude) ผู้หญิงสามคนยืนจับมือกัน ที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ ผลงานชิ้นนี้ยังได้รับการทำซ้ำและติดตั้งอยู่ที่สถานีรถไฟอุเอโนะ ด้วยแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในผลงานของเขาที่ปรากฏในพื้นที่สาธารณะหลายแห่งในกรุงโตเกียว สิ่งที่น่าสนใจภายในห้องสตูดิโอแห่งนี้คือแสงในห้องนิทรรศการนี้ ที่ไม่ได้ใช้แสงจากหลอดไฟเป็นหลัก แต่จะใช้แสงจากตัวอาคารที่ศิลปินออกแบบไว้ในระดับทำมุมแบบ 45 องศา ทำให้บรรยากาศแสงเป็นห้องที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงานประติมากรรม

นอกจากนี้ในสตูดิโอ มีจุดที่น่าสนใจคือ แท่นบันไฟฟ้าที่สามารถยกประติมากรรมในระดับสูงเท่าพื้น และลดระดับต่ำกว่าพื้นดินได้ ทำให้ทราบว่าศิลปินทำงานประติมากรรมได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้นั่งร้านเมื่อต้องปั้นงานที่มีขนาดใหญ่ นี่เป็นเหตุผลอย่างหนึ่งที่สตูดิโอแห่งนี้ต้องใช้คอนกรีตในการก่อสร้าง เพื่อรับน้ำหนักของเครื่องมือชนิดนี้ที่เขาออกแบบไว้นั่นเอง

ภาพที่ 4 ภาพบรรยากาศภายในห้อง Studio ภายใน พิพิธภัณฑ์ประติมากรรมอาซากุระ ฟูมิโอะ
ที่มา: Taito city Culture guidebook. (2018)

ถัดจากห้องสตูดิโอ จะเป็นห้องอ่านหนังสือ มีหนังสือจำนวนมากอยู่ในห้องนี้ จัดวางอยู่ในชั้นหนังสือไม้ติดผนังจนติดเพดานห้อง หนังสือส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ตะวันตกโดยเป็นสมบัติของศิลปิน แต่แท้จริงแล้วหนังสือภายในห้องนี้ส่วนใหญ่เดิมเป็นของอาจารย์ของอาซากุระ ฟูมิโอะ ที่สอนศิลปะที่โรงเรียนวิจิตรศิลป์โตเกียว มีชื่อว่า อาจารย์อิวามูระ ท่านเป็นทั้งอาจารย์และนักวิจารณ์ศิลปะ หลังจากที่อาจารย์อิวามูระได้เสียชีวิตลง หนังสือเหล่านี้ได้ถูกขายไปยังร้านหนังสือมือสอง เมื่ออาซากุระ ฟูมิโอะ ทราบข่าว จึงซื้อหนังสือของอาจารย์อิวามูระคืนทั้งหมด และนำมาเก็บไว้ในห้องหนังสือแห่งนี้ พร้อมมอบเงินช่วยเหลือแก่ครอบครัวของอาจารย์อิวามูระด้วย (Taito city Culture guidebook. 2018)

ภาพที่ 5 ภาพบรรยากาศภายในห้องหนังสือ ภายใน พิพิธภัณฑ์ประติมากรรมอาซากุระ ฟูมิโอะ
ที่มา: Taito city Culture guidebook. (2018)

อาซากุระ ฟูมิโอะ ได้ออกแบบสวนกลางบ้านแห่งนี้ มีชื่อว่า “โกเซน โน ซุยไท” มีลักษณะเป็นบ่อเลี้ยงปลา และการจัดสวนหินสไตล์ “ซีโฮ-ซูกูริ” อยู่ในส่วนตรงกลางของพิพิธภัณฑ์ สวนแห่งนี้สามารถมองได้รอบ 4 ด้าน รวบรวมว่าเป็นผลงานประติมากรรมชิ้นหนึ่ง เพราะผลงานประติมากรรมก็สามารถมองได้รอบด้านเช่นกัน จึงเป็นสวนที่มีลักษณะพิเศษ เพราะถูกออกแบบโดยประติมากร บ่อเลี้ยงปลานี้มีจุดเด่นคือมีความลึกถึง 2 เมตร ซึ่งจริงๆ แล้ว มีบันทึกในการทำสวนหินและบ่อเลี้ยงปลาในสมัย Heian ว่า “ไม่ควรขุดให้ลึกมากนัก เพราะถ้าหากลึก ปลา ก็จะมีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งใน

ปัจจุบัน บ่อเลี้ยงปลาแห่งนี้ มีทั้งปลาคาร์ฟและปลากะพง รวมกันกว่า 180 ตัว หินเป็นตัวแทนของขงจื้อ แทนความเมตตา กรุณา ความยุติธรรม ความถูกต้อง สติปัญญา และความภักดี ที่วางตกแต่งรายรอบบ่อเลี้ยงปลา “โกเซน โน ซุยไท” ในสวนมีการปลูกต้นไม้ที่เลื้อยดอกสีม่วงแดง ท่ามกลางพืชสีขาว รวบรวมว่าสีแดงถูกวาดลงบนผืนผ้าใบสีขาว การจัดสวนจึงเสมือนกับการสร้างประติมากรรมของเขา เพราะเป็นเรื่องขององค์ประกอบ รสนิยม และความเชื่อ จุดพิเศษอีกอย่างหนึ่งถ้าเราสังเกต จะเห็นว่า หินแต่ละก้อนมีขนาดใหญ่มาก จะสามารถยกเข้ามาภายในตัวบ้านได้อย่างไร อีกอย่างหนึ่งคือพิพิธภัณฑ์แห่งนี้รายล้อมไปด้วยอาคาร คำตอบคือหินขนาดใหญ่ถูกนำมาจัดวางพร้อมกับการสร้างอาคารซึ่งศิลปินได้ออกแบบการจัดวางหินพร้อมกับอาคารไว้แล้วตั้งแต่ต้น (Taito city Culture guidebook. 2018)

ภาพที่ 6 สวน “โกเซน โน ซุยไท” บ่อเลี้ยงปลาและสวนหินในพิพิธภัณฑ์อาซากุระ ฟูมิโอะ
ที่มา: Taito city Culture guidebook. (2018)

ในบริเวณชั้น 2 มีห้องที่สำคัญอีกห้อง ได้แก่ ห้องกล้วยไม้ (Orchid room) หรือ ราโนมะ สาเหตุที่ชื่อห้องกล้วยไม้ เพราะครั้งหนึ่งเคยเป็นห้องที่ใช้ในการปลูกกล้วยไม้ของศิลปิน และปัจจุบันเป็นห้องที่เต็มไปด้วยประติมากรรมรูปปั้นแมวกว่า 10 ชิ้น เขาเป็นคนรักแมวและสนใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของมัน จึงถ่ายทอดอิริยาบถของแมว ผ่านงานประติมากรรม แสดงถึงความแม่นยำในเรื่องกายวิภาคทั้งคนและสัตว์ซึ่งแสดงออกผ่านผลงานของเขา ศิลปินเคยวางแผนที่จะจัดแสดงนิทรรศการประติมากรรมรูปแมว แต่ทว่าเขาได้เสียชีวิตก่อนที่จะมันจะเกิดขึ้น

ภาพที่ 7 ห้อง Orchid Room
ที่มา: ถ่ายโดยผู้เขียน

ชั้นที่สาม มีห้องที่ชื่อว่าห้อง “แสงอาทิตย์” (Sunrise Room) หรือห้อง “โซโยนามะ” เป็นห้องที่ถูกออกแบบให้หน้าต่างอยู่ด้านทิศตะวันออกทำให้แสงแดดยามเช้าเข้ามาในห้องนี้ ด้วยการออกแบบอย่างเรียบง่าย วัสดุส่วนใหญ่ที่สร้างขึ้นจากไม้ซีดาร์ ตกแต่งในสไตล์ญี่ปุ่น มีโต๊ะทรงกลมที่พื้นสำหรับนั่งดื่มชา มีผลงานจิตรกรรมแบบเซ็นที่ฝาผนัง และงานประติมากรรมครุฑรูปแบบศิลปะอินโดนีเซีย ทำให้เห็นว่าอาซากุระสนใจสะสมผลงานศิลปะเอเชียด้วย สีของห้องใช้ความคมชัดของสีที่ตัดกันได้แก่ สีขาวและสีแดง ผนังปูนในห้องมีการใช้วัสดุที่เป็นสีขาวเกิดจากส่วนผสมของเปลือกหอยมุก ดังนั้นเมื่อถูกแสงแดดก็จะเกิดการสะท้อนที่สวยงาม การออกแบบดังกล่าวไม่สามารถพบได้ในพิพิธภัณฑ์อื่นในญี่ปุ่น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การแสดงออกถึงความงามในการออกแบบที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนจึงเป็นฝีมือการตกแต่งเฉพาะตัวของอาซากุระ พูมิโอะ (Taito city Culture guidebook. 2018)

ภาพที่ 8 ห้อง “แสงอาทิตย์” (Sunrise Room)

ที่มา: Taito city Culture guidebook. (2018)

ด้านบนสุดของพิพิธภัณฑ์คือดาดฟ้า ถูกดัดแปลงพื้นที่ให้เป็นสวน สำหรับปลูกผัก ซึ่งได้รับการดูแลเป็นอย่างดี สวนบนดาดฟ้าแห่งนี้ เคยเป็นพื้นที่เรียนรู้ในการทำการเกษตรแก่นักเรียนของเขานอกเหนือจากวิชาการด้านประติมากรรม อาซากุระ พูมิโอะ มีทัศนคติว่าการทำสวนเป็นหนึ่งในศาสตร์ที่จำเป็นสำหรับศิลปิน ดังนั้นการทำสวนก็ต้องใช้ความพยายามและทักษะที่ไม่ต่างจากงานประติมากรรม อีกทั้งยังแสดงถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแบบชาวญี่ปุ่น ไม่น่าเชื่อว่าถึงแม้ว่าศิลปินจะล่องลับไปแล้ว แต่สวนผักบนดาดฟ้านี้ ก็ยังได้รับการดูแลราวกับว่าศิลปินยังมีชีวิตอยู่ มุมนี้จึงนับเป็นมุมโปรดของศิลปิน เมื่อเขาต้องการผ่อนคลายจากการทำงานประติมากรรม เขาจึงมักขึ้นมาดูแลสวนบนดาดฟ้าแห่งนี้ นอกจากสวนผักแล้วยังมีผลงานประติมากรรมของเขา ตกแต่งอยู่บนพื้นที่แห่งนี้ด้วย ซึ่งสามารถมองเห็นได้จากด้านล่างของอาคาร

พิพิธภัณฑ์ประติมากรรม อาซาคุระ ฟูมิโอะ :

ศูนย์รักษาใหม่แห่งการผสมผสานบ้านญี่ปุ่นและสตูดิโอตะวันตก

ภาพที่ 9 สวนผักบนชั้นดาดฟ้าของอาคารพิพิธภัณฑ์ อาซาคุระ ฟูมิโอะ
ที่มา: Taito city Culture guidebook. (2018)

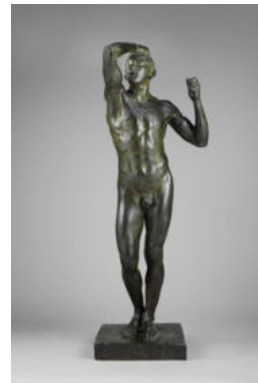
ผลงานประติมากรรมของอาซาคุระ ฟูมิโอะ

หากประเทศไทยมีศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีที่เป็นผู้บุกเบิก วิชาประติมากรรม และการปั้นอนุสาวรีย์ อาซาคุระ ฟูมิโอะ ก็คือผู้เชี่ยวชาญการปั้นรูปคน ที่มีผลงานการปั้นอนุสาวรีย์มากที่สุดคนหนึ่งของประเทศญี่ปุ่น นอกจากผลงานประติมากรรมรูปคน จะเป็นผลงานที่โดดเด่นของเขาแล้ว ศิลปินยังสร้างประติมากรรมรูปสัตว์ชนิดต่าง ๆ ด้วย แมวคือสัตว์เลี้ยงที่เขาโปรดปรานเขาจึงปั้นรูปแมวไว้จำนวนมาก แมวยังแสดงอุปนิสัยถึงจิตใจที่อ่อนโยน สัญชาติญาณและความมีสมาธิ เขาถ่ายทอดอิริยาบถของแมวในท่าทางต่าง ๆ โดยการปั้นด้วยดินเหนียวและหล่อด้วยสำริด ลีลาและเทคนิคการปั้นในบางชิ้น ศิลปินใช้เทคนิคการปั้นอย่างรวดเร็ว จนถึงรอยหยาบไว้บนผิวดิน แสดงถึงการถ่ายทอดความประทับใจของเขาจากการปั้นโดยฉับพลันแบบลัทธิประทับใจ (impressionism) ประติมากรรมบางชิ้นก็ตัดทอนให้มีความเรียบง่ายแต่เน้นการแสดงออกของอารมณ์ผ่านปริมาตร และพื้นผิวของดินเหนียว การปั้นรูปสัตว์เป็นการทำงานที่ศิลปินรู้สึกผ่อนคลาย หลังเหน็ดเหนื่อยจากการปั้นรูปคนขนาดใหญ่ อันเคร่งเครียดไปด้วยความถูกต้องทางกายภาพและสัดส่วน

โกลุสต์ โรแดง ถือเป็นประติมากรผู้เป็นแรงบันดาลใจให้แก่ อาซาคุระ ฟูมิโอะ อย่างแรงกล้า โรแดงมีอายุมากกว่า อาซาคุระ ฟูมิโอะ ถึง 43 ปี นับ โรแดงเกิดเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน ค.ศ. 1840 และเสียชีวิตเมื่อ 17 พฤศจิกายน ค.ศ.1917 มีอายุรวม 77 ปี เขาเป็นประติมากรและจิตรกรชาวฝรั่งเศส โรแดงเริ่มศึกษาประติมากรรมที่ปารีส ผลงานของโรแดงเรียกว่าแหวกวงล้อมมาจากประติมากรรมแบบราชการ เขาคิดทฤษฎีแรงดลใจมาจากประติมากรรมกรีกโรมัน มาผสมกับรูปแบบการแสดงเฉพาะตน ในงานชิ้นหลังๆ เขาได้รับแรงบันดาลใจจากดังเต ซึ่งเป็นกวีคนสำคัญ โดยผลงานชิ้นสำคัญได้แก่ “ประตูนรก” (The Gates of Hell) ค.ศ.1880 ซึ่งได้แรงบันดาลใจจากฉากในกวีนิพนธ์ไฟนรก (Inferno) ของดังเต ส่วนผลงานอื่นๆ ได้แก่ “สามเงา” (Three Shadow) สร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1880 รูป “ความทุกข์ระทมของหญิง” (Crouching Woman) ในปี ค.ศ. 1885 รูป “จูบ” (The Kiss) ในปี ค.ศ. 1886 “นักคิด” (The thinker) ในปี ค.ศ. 1888 ทุกชิ้นแล้วแล้วแต่ได้รับความดลใจจากรูปใน “ประตูนรก” ทั้งสิ้น (กำจร สุนพงษ์ศรี. 2554 : 97)

งานประติมากรรมของโรแดง มีลักษณะเป็นการปั้นรูปว่าง มนุษย์ในอิริยาบถต่างๆ ซึ่งยังคงยึดหลักความถูกต้องทางกายวิภาค และผลงานมีความเป็นช่างประติมากรรมอย่างสูง เพียงแต่ในงานของเขามีความพิเศษตรงที่สามารถดึงดูดอารมณ์ แสดงจุดสนใจ สร้างความสะเทือนใจได้มากกว่างานประติมากรรมโดยทั่วไปในสมัยนั้น เช่น การแสดงออกถึงความซับซ้อนและความปั่นป่วนภายในเนื้อดินที่ปั้น

ผลงานของโรแดง ซึ่งสร้างกระแสของการโต้แย้งอย่างกว้างขวางก็คือ The Age of Bronze สร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1877 ผลงานชิ้นนี้ถูกแสดงครั้งแรกที่ศูนย์ศิลปะในบรัสเซลส์ ด้วยลักษณะรูปปั้นดูเป็นธรรมชาติและมีความเหมือนจริงอย่างมาก ทำให้มีการตั้งข้อสงสัยและวิพากษ์วิจารณ์ว่า โรแดงใช้การถอดพิมพ์จากร่างกายมนุษย์จริงๆ ไม่ได้เกิดจากการปั้น ผลงานชิ้นนี้ถูกย้ายมาแสดงที่ปารีสปีเดียวกัน ซึ่งก็ยังได้รับข้อกล่าวหาเดิมว่าเขาเป็นคนหลอกลวง ไม่ได้เป็นผลงานที่เกิดจากการปั้น แต่ในเวลาต่อมาโรแดงก็ได้พิสูจน์ต่อสาธารณชนว่า เขาเป็นผู้ปั้นงานชิ้นนี้ด้วยตนเอง ไม่ได้มีการใช้เทคนิคการถอดพิมพ์จากร่างกายมนุษย์แต่อย่างใด พร้อมกับได้รับรองจากรัฐบาลที่ได้ปกป้องงานชิ้นนี้ด้วยการครอบครองและมอบเหรียญประติมากรชั้นสามให้กับเขา (ปรกรณ์ รวีวร และศิริวรรณ บัณฑิต. 2533 : 18)

ภาพที่ 10 The Age of Bronze 1877 สำริด ผลงานประติมากรรมของ โรแดง
ที่มา : Metmuseum. (2000)

อาซาคุระ ฟูมิโอะ ได้ศึกษาประติมากรรมอิตาลีและผลงานของโรแดงผ่านหนังสืออย่างจริงจัง ย่อมส่งผลอิทธิพลต่อการทำงานของอาซาคุระ จนเกิดรูปแบบการสร้างงานประติมากรรมในประเทศญี่ปุ่นที่เรียกว่า “Rodinism” ซึ่งเป็นการแสดงออกทางประติมากรรมในสไตล์ของโรแดง ผลงานประติมากรรมของอาซาคุระ มีจำนวนมากมายนับร้อยชิ้น ในบทความนี้จะขอลำถึงผลงานชิ้นสำคัญของศิลปินที่น่าใจมาศึกษาดังนี้

ผลงาน “the grave keeper” หรือ “ผู้รักษาหลุมศพ” เป็นผลงานประติมากรรมชิ้นเอกของอาซาคุระ ฟูมิโอะ ถูกสร้างขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1910 ซึ่งจัดแสดงผลงานที่ “Buntan” หรืองานนิทรรศการ

ศิลปะของกระทรวงศึกษาธิการ ในปีเดียวกันผลงานชิ้นนี้ก็ได้รับรางวัลใหญ่ นับเป็นผลงานที่เขาสร้างขึ้นตั้งแต่วัยหนุ่มและประสบความสำเร็จอย่างสูง หลักการในการทำงานของเขาอีกอย่างหนึ่งคือการถ่ายทอดธรรมชาติของรูปทรง การศึกษาพฤติกรรมและการแสดงออกของมนุษย์เพื่อการถ่ายทอดเป็นงานประติมากรรม มิใช่การนึกคิดเอาเองโดยปราศจากเหตุผล

ลักษณะของผลงานชิ้นนี้เน้นความสมจริง เป็นงานที่มีรูปร่างและรูปลักษณ์ของวัตถุที่แสดงออกอย่างชัดแจ้ง ที่มาของผลงานชิ้นนี้ เป็นประสบการณ์ตรงของอาซากุระ ฟูมิโอะ เมื่อครั้งที่เขาเป็นนักศึกษาเขามักเห็นชายชราคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้ดูแลหลุมฝังศพ ที่สุสาน “ยานาคะ” โบหน้าและหน้าผากของชายชราแลดูน่าสนใจ และเต็มไปด้วยเรื่องราวต่าง ๆ ดังนั้นเขาจึงได้เชิญชายชราไปที่สตูดิโอของเขาเพื่อเป็นแบบปั้น อาซากุระถ่ายทอดผลงานชิ้นนี้ได้อย่างมีพลังและแลดูน่าเกรงขาม เขาสามารถเน้นอารมณ์ กำหนดท่าทางของรูปปั้น ได้สมจริง และแสดงพลังอย่างผลงานของโรแดง (Taito city Culture guidebook, 2018)

ภาพที่ 11 ผลงานผู้รักษหลุมศพ The Grave Keeper เทคนิค ปั้นหล่อสำริด ปี ค.ศ.1910

ผลงานของ อาซากุระ ฟูมิโอะ ที่มา: Taito city Culture guidebook. (2018)

นอกจากเทคนิคในการปั้นดินเหนียวแล้ว อาซากุระ ฟูมิโอะ ยังมีทักษะในการแกะสลัก ในช่วงที่เขายังเป็นนักศึกษาศิลปะ ในปี 1900 เขาต้องเรียนการแกะสลักไม้เป็นวิชาบังคับ โดยมีอาจารย์ โคอัน ทาคามูระ เป็นผู้ฝึกสอน ศิลปินจึงได้เรียนรู้การแกะสลักไม้อย่างละเอียด จากอาจารย์ของเขา ชิ้นงานแกะสลักไม้ที่เขาสร้างขึ้นได้รับการเก็บรักษาไว้อย่างดี เขายังมีทักษะในการแกะสลักหินขนาดเล็กอีกด้วย

รูปปั้น อนุสาวรีย์ “The Statue of Sigenobu Okuma in Waseda University” ลักษณะผลงานเป็นอนุสาวรีย์ เป็นรูปผู้ชายใส่ชุดครุยวิทยฐานะ แบบปั้นคือ “โอกามุ” เขาเป็นบุคคลสำคัญผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวาเซดะ อาซากุระ ฟูมิโอะ ได้ปั้นรูปเหมือนของโอกามุไว้หลายชิ้นแสดงถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างศิลปินและบุคคลสำคัญผู้นี้ ผลงานชิ้นนี้จะเป็ชิ้นที่สมบูรณ์และโดดเด่นที่สุด โดยถอดแบบจากปูนปลาสเตอร์ต้นแบบ แล้วหล่อเป็นสำริด ติดตั้ง ณ มหาวิทยาลัย วาเซดะ (Japanese history, 2005)

ภาพที่ 12 รูปปั้น อนุสาวรีย์ The Statue of Sigenobu Okuma in Waseda University
ที่มา : Japanesehistory. (2005).

รูปปั้นสัตว์ อาซาคุระ ฟูมิโอะ ได้สร้างสรรค์ประติมากรรมรูปแมวไว้เป็นจำนวนมากดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ผลงานประติมากรรมรูปแมวของเขาถึงแม้ว่าจะไม่ได้เก็บรายละเอียดอย่างเด่นชัด แต่ก็แสดงออกถึงอารมณ์และความถูกต้องของกล้ามเนื้อ เจกเช่นผลงานที่แสดงออกกับการปั้นรูปคน ศิลปินศึกษากล้ามเนื้อของแมวผ่านการอุ้ม และสัมผัสลำตัวของมัน เขาคิดว่ามันมีความน่าสนใจ มีความนิ่ง และแสดงออกถึงสมาธิ ในขณะที่มันจับจ้องเหยื่อก่อนที่จะกระโจนจับ นอกจากรูปปั้นแมวเขาเขายังปั้นสัตว์ชนิดอื่นๆ ได้แก่ สุนัข สิงห์ เป็นต้น

ภาพที่ 13 ผลงาน Tama ปี ค.ศ. 1930
ที่มา : Asian Art. (2018)

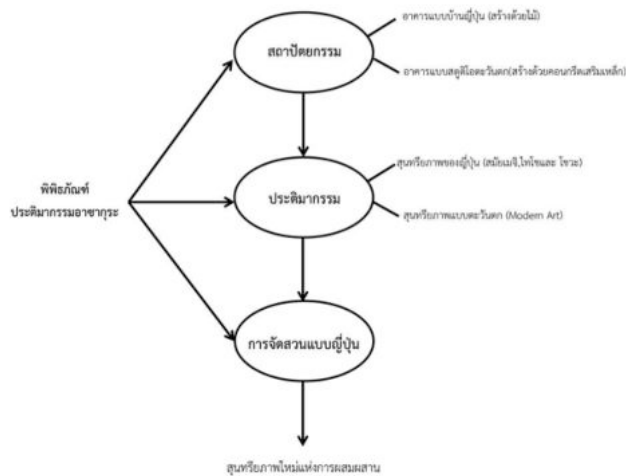
บทวิเคราะห์

จากการศึกษาพิพิธภัณฑ์ประติมากรรมอาซาคุระ ทำให้ทราบถึงความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์ประติมากรรมสมัยใหม่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ เป็นที่พักอาศัยและสตูดิโอของศิลปิน เป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยประวัติความเป็นมาและให้แรงบันดาลใจแก่คนรุ่นหลังได้เป็นอย่างดี ผู้เขียนจึงได้วิเคราะห์รูปแบบความสำคัญจากการศึกษาได้ 3 ประเด็น (แผนผังที่ 1) จากสาระสุนทรียภาพใหม่ในมิติแห่งการผสมผสานของพิพิธภัณฑ์ประติมากรรมอาซาคุระ ดังนี้

พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ อาซากุระ ฟูมิโอะ :

ศูนย์รักษาใหม่แห่งการผสมผสานบ้านญี่ปุ่นและสตูดิโอตะวันตก

แผนผังที่ 1 การวิเคราะห์ศูนย์รักษาใหม่แห่งการผสมผสานของอาคารพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์อาซากุระ ฟูมิโอะ

1.รูปแบบสถาปัตยกรรม รูปแบบอาคารแห่งนี้เป็นส่วนผสมระหว่างสถาปัตยกรรมแบบตะวันตก และบ้านแบบญี่ปุ่น แสดงให้เห็นถึงวิถีแห่งประติมากรรมสมัยใหม่ของญี่ปุ่น อาซากุระ ฟูมิโอะ มีความต้องการที่จะดำเนินวิถีชีวิตตามแบบคนญี่ปุ่นแบบดั้งเดิม แต่ด้วยอาชีพของเขาซึ่งเป็นประติมากรที่สนใจสุนทรียภาพแบบตะวันตก ดังนั้นการออกแบบบ้านจึงต้องมีฟังก์ชันของสตูดิโอ ด้วยการนำโครงสร้างแบบคอนกรีตเสริมเหล็กมาใช้ เพื่อให้เหมาะสมกับรูปแบบของงานที่เขาได้รับ เช่น รูปปั้นอนุสาวรีย์ขนาดใหญ่ กว่าคนจริง 3-4 เท่า รูปแบบจึงเป็นแบบอาคารยกสูง อาซากุระ เป็นต้นแบบของศิลปินญี่ปุ่นที่ทำงานสมัยใหม่ แต่รูปแบบการดำเนินชีวิตยังเป็นคนญี่ปุ่นแบบดั้งเดิม ดังนั้นอาคารพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ สามารถถ่ายทอดความเป็นตัวตนและรสนิยมของศิลปินเป็นอย่างมาก

2.รูปแบบประติมากรรม ผลงานประติมากรรมของอาซากุระ ฟูมิโอะ เป็นผลงานที่มีรูปแบบสมัยใหม่สำหรับญี่ปุ่นในยุคเมจิ จากที่ยุคก่อนหน้านั้นที่รูปแบบผลงานประติมากรรมเป็นรูปแบบประเพณีสร้างจากความเชื่อจากพุทธศาสนาลัทธิมหายาน ด้วยการเปลี่ยนผ่านยุคสมัยในยุคเมจิ ญี่ปุ่นเปิดรับสุนทรียภาพทางตะวันตก ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ดูเหมือนว่าศิลปินเริ่มมีอิสระในการสร้างสรรค์เพื่อค้นหาแนวทางการสร้างสรรค์รูปแบบเฉพาะบุคคลมากขึ้น ผลงานประติมากรรมของอาซากุระ ฟูมิโอะ จึงเต็มไปด้วยกลิ่นอายแบบโรแดง ศิลปินชาวฝรั่งเศสที่ให้อิทธิพลต่อเขา ผลงานของเขาในยุคแรกมีความเป็นลัทธิสัจนิยม (Realism) อย่างสูง ด้วยคติในการทำงานที่ต้องยึดหลักเหตุและผลและความถูกต้องจากต้นแบบ ต่อมาในยุคโทโฮและโซวะ เขาเริ่มผ่อนคลายจากลัทธิสัจนิยม (Realism) มาเน้นแสดงอารมณ์แบบลัทธิประทับใจ (impressionism)

3.รูปแบบสวนหิน การจัดสวนนับเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของชาวญี่ปุ่นที่ไม่ได้มีไว้เพื่อการตกแต่งและความสวยงามทางกายภาพของอาคารสถานที่เท่านั้น แต่หมายถึงพื้นที่ที่มีความสำคัญทางจิตวิญญาณแบบเซนของชาวญี่ปุ่นด้วย ศิลปะการแต่งสวนแท้จริงแล้วเป็นการจำลองธรรมชาติที่มีขนาดใหญ่มาเป็นอาณาจักรขนาดเล็ก ๆ โดยการขุดสระน้ำ แทนทะเลสาบ กลุ่มก้อนหินขนาดเล็กใหญ่แทนภูเขา และน้ำตกก็แทนน้ำตกในธรรมชาตินั่นเอง การออกแบบสวนหินจึงเป็นความนิยมความงามแบบอสมมาตรของชาวญี่ปุ่น สวนหินเปรียบเหมือนสถานที่พิจารณาตนเอง เพื่อชำระจิตใจให้สะอาดเปรียบเสมือนโลกแห่งจิตวิญญาณของชาวญี่ปุ่น สวนหินในพิพิธภัณฑ์อาซากุระ ฟุมิโอะ จึงมีคติในการสร้างที่ไม่แตกต่างจากการจัดสวนหินแบบญี่ปุ่น แต่มีความพิเศษตรงที่สวนแห่งนี้ สามารถดูได้รอบด้านเมื่อมองจากอาคาร คือสวนหินสร้างตรงกลางและมีอาคารล้อมรอบสี่ด้าน ศิลปินต้องการให้สามารถมองสวนหินได้รอบด้านเฉกเช่นเดียวกับการสร้างงานประติมากรรมของเขา สวนแห่งนี้จึงเป็นสวนที่ออกแบบโดยประติมากร

สรุป

สุนทรียภาพของมนุษย์สะท้อนถึงความงดงามของจิตใจของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มีอยู่ในใจของมนุษย์ตามประสบการณ์รับรู้ของแต่ละบุคคล การจะกล่าวว่ารูปแบบของศิลปะใครเป็นผู้คิดขึ้นก่อนคงตอบได้ยาก เนื่องจากศิลปะมีการสั่งสม ถ่ายทอด มาอย่างยาวนาน การหยิบยืมรูปแบบแล้วนำมาปรับใช้กับวิถีดั้งเดิมของตนเองย่อมเป็นแนวทางสำคัญที่ปรากฏเฉกเช่นกับพิพิธภัณฑ์ประติมากรรมอาซากุระ ฟุมิโอะ ที่มีรูปแบบเฉพาะตัวอันเป็นการผสมผสานระหว่างรูปแบบของตะวันตกและญี่ปุ่น การที่ศิลปินเป็นชาวญี่ปุ่น ที่เติบโตมากับวัฒนธรรมเดิมของตนถูกผสมผสานกับความสนใจในศิลปะตะวันตก ทำให้เขามีสุนทรียภาพแบบผสมผสาน ซึ่งปรากฏผ่านงานประติมากรรมและงานสถาปัตยกรรมที่เขาได้สร้างขึ้น สุนทรียภาพแห่งการผสมผสานจึงมีความสำคัญไม่ใช่แค่เพียงรูปนอก แต่หมายถึงรูปในที่เป็นภาพการพบกันระหว่างจิตวิญญาณแบบตะวันตกและตะวันออกที่เคยถูกแบ่งแยกมานาน อาซากุระทำลายกำแพงที่กั้นกลางระหว่างซีกโลกทั้งสองโดยการผสมรวมกันผ่านผลงานศิลปะของเขา ส่งสัญญาณไปสู่โลกใบใหม่แห่งการเชื่อมโยงวัฒนธรรมอันไร้พรมแดน ถึงแม้ว่ายุคสมัยของเขาจะเต็มไปด้วยความขัดแย้งและความสูญเสียจากสงคราม จนเราอาจลืมไปว่าแท้จริงแล้วศิลปะและความงามนั้นอยู่ใกล้ตัว ศิลปะสามารถให้เราเกิดปัญญา ทำลายอคติที่ขวางกั้นพรมแดนทางความคิด นั่นคือสาระอันควรค่าแก่การสรุป ในสิ่งที่ได้จากสุนทรียภาพใหม่ ของอาซากุระ ฟุมิโอะ ความงดงามในงานของเขาถูกถ่ายทอดผ่านการแสดงออกจากผลงานและวิถีชีวิตของศิลปินอันควรค่าแก่การศึกษา

ข้อเสนอแนะ

บทความวิชาการ “พิพิธภัณฑ์ประติมากรรม อาซากุระ ฟุมิโอะ : สุนทรียภาพใหม่แห่งการผสมผสานบ้านญี่ปุ่นและสตูดิโอตะวันตก” มีเป้าหมายเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์และผลงานของ อาซากุระ ฟุมิโอะ โดยวิเคราะห์สุนทรียภาพผ่านผลงานของศิลปิน โดยผู้เขียนมีความคาดหวังว่าบทความนี้จะให้สาระและประโยชน์แก่ผู้อ่านไม่น้อยในด้านการวิเคราะห์การผสมผสานของสุนทรียภาพแบบตะวันตกและตะวันออก ทำให้เห็นถึงความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ศิลปะในญี่ปุ่นที่มีระบบและการจัดการที่ดี ผู้เขียนมีข้อเสนอว่าการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนางานศิลปะ รวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชนหันมาสนใจวางแผนศิลปกรรมของชาติ พิพิธภัณฑ์อาซากุระ ฟุมิโอะจึงเป็นพิพิธภัณฑ์เชิงอนุรักษ์อันเป็นตัวอย่างที่ดีในการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ของศิลปิน และรูปแบบการจัดการเพื่อการพัฒนาแวดวงศิลปกรรมร่วมสมัย ที่ประเทศไทยของเราควรใช้เป็นต้นแบบในการศึกษาและพัฒนา

บรรณานุกรม

- กัจจกร สุนพงษ์ศรี. (2554). ศิลปะสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 มัย ตะตียะ. (2549). ประติมากรรมพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: ศิลปะประชา.
 มานินี คัมภีร์ญาณนนท์. (2532). ประวัติศาสตร์ศิลปะญี่ปุ่น. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
 ศิลปากร.
 ปกรณ์ รวีวร และศิริวรรณ บัณฑิต. (2533). ออกุสต์ โรแดง ประติมากรอิมเพรสชันนิสต์
 ผู้มีหัวใจโรแมนติก. กรุงเทพฯ: แสงหา.
 สมศิริ อรุณทัย. (2557). เอกสารคำสอนรายวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันออก. กรุงเทพฯ:
 กราฟฟิกซ์.
 ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2553). ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.
 Agency for Cultural Affairs, (1998). Cultural Promotion Master Plan. Retrieved from
https://www.bunka.go.jp/tokei_hakusho_shuppan/hakusho_nenjihokokusho/archive/pdf/r1402577_04.pdf
 Agency for Cultural Affairs, (2001). Basic Act on Culture and the Arts
https://www.bunka.go.jp/english/policy/foundations/basic_act.html
 Asakura Museum of Sculpture. (2008). Facility Information. Retrieved from
<http://www.taitocity.net/zaidan/english/asakura/>
 Asian Art. (2018). Tama. Retrieved from <https://wonderlartcafe.tumblr.com/post/185584921131/asakura-fumio-1883-1864-tama-1930-asakura>

- Ally Homma. (2009). Asakura Choso museum. Retrieved from <https://savvytokyo.com/tour-tokyos-top-museums-galleries-and-other-cultural-facilities-with-grutto-pass-2019/asakura-choso-museum-tokyo-2/>.
- Japanesehistory. (2005). Okuma Shigenobu, 1840-1900. Retrieved from <http://japanesehistory.de/cabinets/OkumaShigenobu.htm>
- Metmuseum. (2000). The Age of Bronze. Retrieved from <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/189265>
- Taito city Culture guidebook. (2018). Touring the Asakura Museum of Sculpture. Retrieved from http://www.taito-culture.jp/culture/asakura/english/asakura_guide_e_01.html.